

NASRIY ASARLARDA BADIY USLUBNING YANGI QIRRALARI

Hamidova Muhayyoxon Obidovna

Namangan davlat universiteti, O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrası professori,

f.f.n.

E-mail: hamidova muhayyoxon@gmail.com

Annotatsiya: O‘zbekiston xalq yozuvchisi Shukur Xolmirzayev har bir asarida nasr uslubining o‘ziga xos xususiyatlarini ochib berib, badiiylikning turli qatlamlari — obraz, til, uslubiy vositalar va muallif fikrining estetik ifodasi qanday uyg‘unlashishini ko‘rsatata olgan. Ushbu maqolada asarlar misolida uslubiy tahlil usullari orqali adib ijodining badiiy qirralari yoritilgan. Shuningdek, badiiylik tushunchasining nazariy asoslari va zamonaviy adabiyotshunoslikda uslubga beriladigan e‘tibor atroflicha tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Uslub, badiiylik, nasr, adib ijodi, tasviriy uslublar, estetik talqin, adabiyotshunoslik, badiiy tahlil.

Bugungi kunda o‘zbek adabiyotida nasriy janrlar taraqqiyoti yangi bosqichga ko‘tarilayotgan bir davrda, badiiy uslubning shakllanishi va takomillashuvi alohida e‘tibor talab etadi. Har bir yozuvchi o‘ziga xos uslubga, obraz yaratish mahoratiga va voqelikni talqin etish yo‘liga ega. XX asrning ikkinchi yarmi va XXI asr boshlarida o‘zbek adabiyotida faol ijod qilgan Shukur Xolmirzayev ana shunday o‘ziga xos uslub egasi sifatida alohida o‘rin egallaydi. Uning asarlarida inson ichki kechinmalari, jamiyatdagi ijtimoiy-axloqiy muammolar, milliy ruh va qadriyatlar chuqur badiiy tahlil etilgan.

Mazkur maqolada Shukur Xolmirzayev ijodi misolida nasriy asarlarda badiiy uslubning yangi qirralari tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor yozuvchining hikoya va qissalarida ko'zga tashlanadigan uslubiy yangiliklar, til va ifoda vositalari, ruhiy holatlarni aks ettirishda qo'llagan badiiy vositalar hamda bu jihatlarning zamonaviy o'zbek nasriga ta'siri kabi masalalarga qaratilgan.

Shukur Xolmirzayev ijodi o'zbek adabiyotida badiiy tafakkurning yangilanishi, uslubiy izlanishlar va inson psixologiyasini chuqur tahlil etishga bo'lgan intilish bilan ajralib turadi. Yozuvchining hikoya va qissalarida hayotiy voqelik badiiylilik bilan uyg'unlashib, oddiy insonlar taqdiri orqali murakkab ijtimoiy va ma'naviy masalalar yoritiladi.

Shukur Xolmirzayev o'zbek nasrida badiiy uslubning yangicha yo'nalishini yaratgan ijodkorlardan biridir. Uning hikoya, qissa va romanlarida inson ruhiyati, milliy qadriyatlar va hayotiylik chuqur badiiy ifodasini topgan. Quyida yozuvchining ayrim muhim asarlari misolida uning uslubiy izlanishlari va badiiy yondashuvlari tahlil qilinadi.

Shukur Xolmirzayev o'z ijodida an'anaviy hikoya shakliga yangicha yondashuv olib kirdi. Uning ko'plab asarlarida voqea bayoni ketma-ketlikka emas, balki ichki ruhiy holatlar ketma-ketligiga tayanadi. Bu esa asar kompozitsiyasini murakkablashtiradi, lekin o'quvchining diqqatini inson qalbiga yo'naltiradi. Jumladan, "O'zbek xarakteri" hikoyasi, "O'n sakkizga kirmagan kim bor" qissasi, "Olabo'ji" romanida muallif zamonaviy o'zbek dehqonining ruhiy dunyosini lirik-falsafiy ohangda tasvirlaydi.

Yozuvchining eng muhim badiiy topilmalaridan biri bu — ichki monologdan mahorat bilan foydalanishidir. U inson kechinmalarini to'g'ridan-to'g'ri emas, balki ruhiy jarayonlar orqali ochishga urinadi. Bu jihat "O'n sakkizga kirmagan kim bor" qissasi, "So'nggi bekat" romanida yaqqol ko'zga tashlanadi.

Psixologizmning kuchli bo'lishi, har bir obrazning ichki dunyosi bilan tanishish imkoniyati Shukur Xolmirzayev uslubining o'ziga xosligini ko'rsatish bilan birga, kitobxonning diqqatini tortadi.

Adib ijodining yana bir muhim jihati — bu badiiy nasrga xos lirik-falsafiy ohangdir. U ko'pincha asar syujeti orqali emas, balki tabiat manzaralari, obrazlar tafakkuri, falsafiy mushohadalar orqali fikr bildiradi. Bu uslub o'quvchini chuqur mulohaza qilishga undaydi.

Yozuvchining har bir asarining tili sodda, ravon va xalqona. Biroq bu soddalik yuzaki emas, unda chuqur ma'no, rang-barang obrazlar tizimi va estetik yondashuv mavjud. Milliylik, xalqona tasvir vositalarining ustalik bilan qo'llanilishi, ma'naviy-estetik qadriyatlarning badiiy ifodasi — Shukur Xolmirzayev nasrining asosiy belgilaridan biridir. Asarda berilgan dialoglar hayotiy, ichki tafakkur esa poetik ko'rinishda berilgan.

Shukur Xolmirzayev o'zbek nasrida yangi yo'nalish — ruhiy-falsafiy nasrni shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Uning asarlari nafaqat o'quvchini ruhiy teranlik sari yetaklaydi, balki keyingi avlod yozuvchilariga ham kuchli ta'sir ko'rsatdi. Zamonaviy adiblar asarlarida Shukur Xolmirzayevning izlari – uslubiy yangilanishlar, ichki monologlarga tayanish, falsafiy mushohada yuritish kabi unsurlar ko'rinib turadi.

Shukur Xolmirzayevning uslubni kashf etish borasidagi izlanishlari, o'ziga xos ifoda shaklini topish yo'lidagi qarashlari yana shunisi bilan ahamiyatliki, u nazariy xulosalarini muntazam tahlil qilib, qayta ko'rib bordi. Agarda ilmiy to'xtamlarida xatolik topsa, buni ochiqchasiga tan ham oldi: “Chunki o'shanda men “uslub” deganda barcha asarlarning bir tarzda, deylik, bir yo'lda yozilishini tushunganman. Bu fikrim xato ekan: bir uslubning ichida ming usulda asar yozish mumkin ekan; bu narsa olingan materialga bog'liq ekanki, o'sha uslub egasi, agar

oyoqda turib olgan yozuvchi bo'lsa, o'sha materialni har qanday usulda yozmasin, o'z uslubiga ("Uslub – bu shaxs", deydi K.Fedin) sodiq qolaverar ekan. Axir, uslubda hamma narsa mujassam: dunyoqarashdan tortib, nuqta qo'yishgacha..."[7]

Adabiyotshunos olimi Sh.Doniyorova ta'kidlaganidek: "60-yillar o'zbek hikoyachiligiga Sh.Xolmirzayev qahramonning qanday yangi tipini olib kirdi? Bizningcha, uning hikoyalaridagi qahramon, eng avvalo, o'zining ruhiy va aqliy salohiyatining rang-barang shakllari bilan namoyon bo'ladi. Sh.Xolmirzayev o'z qahramonlarining ichki hayoti va ruhiy kechinmalarini, aql-zakovatini, umuman, ma'naviy olamini ochish bilan jamiyatimizdagi, millatimiz orasidagi mavjud hayotiy tiplarning umumlashma obrazini ko'rsata oldi"[1, 17].

Adabiyotshunos U.Normatov yozuvchi Sh.Xolmirzayev bilan qilgan suhbatlarining birida bu haqda quyidagi so'zlarni aytib o'tgan: "Badiiy shakl va uslubning shakllanishiga bir necha faktorlar, chunonchi, yozuvchi qalbini maftun etgan o'z milliy adabiyotidagi allomalar ijodi, tajribasi, adib yashagan davr ehtiyoji, xalq zavqi, didi, adabiy muhiti ta'sir ko'rsatadi. Ayni paytda biz, adabiyotshunoslar, u qadar e'tibor bermaydigan yana bir muhim faktor bor. Men yozuvchining shaxsiyatini, tabiatini, u tug'ilib voyaga yetgan geografik muhit koloritini nazarda tutyapman" [5, 354].

Darhaqiqat, adib har bir asarida qahamonlar ruhiyati tasviriga, Surxon vohasi koloritini berishga keng e'tibor qaratadi. Bu xususida u bilan o'tkazilgan suhbatda quyidagi fikrni aytib o'tgan: "Toshkent mehmonxonasida o'tirganimizda Chingiz Aytmatov kelib qoldi. Biz ko'pchilik edik, rahmatli Botir Zokirov ham hayot edi. "Sizlar juda shirin gaplashasizlar. Kto zdes prozaik?" dedi u. Bir-ikkimiz aytdik. Shunda sizlar jindek sovuqqon bo'lib yozinglar. Juda gajak qilib yubormanglar", dedi. Men yomon ta'sirlanganman. Keyin o'qidim, dunyo adabiyotida shunaqa yozadigan yozuvchilarni "shafqatsiz yozuvchi", ular nasrini esa "yalang'och

proza” deyishadi. Qanday qilib ayrim millatlarning yozuvchilari shu darajaga yetar ekan, deb o‘yladim.

Bizda ko‘pincha adabiyotshunoslar biron bir adibning ma'naviy mulki-ijodi haqida fikr yuritganda va uning asarini tahlil qilganda, o‘sha adibning shaxsiga - u ham konkret bir odam, shaxs, pirovardi, xarakter ekaniga; uning ana shu xarakteri, individual xususiyatlari ham asarlariga, tasvir usullariga bevosita o‘tishi, qolaversa, “uslub-yozuvchi” degan eski aqidaga amal qilmayroq ketishlarini sezamiz. Holbuki, bu masala -ijodiyotda tub masalalardan biridir.

“Tabassum” hikoyasida yozuvchi badiiy uslubda sodda, hayotga yaqin ifoda vositalaridan foydalanadi. Asarda oddiy, fidoyi inson Jalil otaning ko‘rsatgan xizmatlari munosib taqdirlanmag, hayotda ko‘p nohaqliklarning guvohi bo‘lgan qahramonning ichki dramatizmi ko‘rsatiladi. Tabassum — bu yerda nafaqat yuz ifodasi, balki umidsiz ruhiyat ichra qalbning oxirgi iliqligi sifatida talqin etiladi. Hikoyaning badiiy kuchi uning lirik-falsafiy ohangida, tabiiy til va ifodada namoyon bo‘ladi.

Asardagi Quyun qo‘rboshi Shukur Xolmirzyaev yaratgan xarakterlar shodasidagi nihoyatda yorqin bir halqa. Hikoyaning “Tabassum” deb nomlanishi bir qarashda o‘quvchini chalg‘itishi mumkin. Hikoya mutolaasiga kirishgan kitobxon yakunigacha tabassum sirini tushunmaydi. Chunki tabassum uyg‘otadigan voqeaning o‘zi yo‘q. Aniqrog‘i, butun umr aldanib, xokisor bo‘lib o‘tgan Jalil ota nimadan masrur bo‘lishi mumkin? Uni shod qiladigan, tabassum qilishiga arzirli sabab yo‘q. Asarning yakunida ma’lum bo‘ladiki, bu tabassum boshqacha. U endi biz ko‘rgan, tasavvur qilgan tabassum emas. “Tabassum” – vatanparvar inson va parokanda yurt fojiasi. Hikoyadagi obrazlar –Mo‘min xiyonatkor, Jalil adashgan, ammo vijdoni pok inson, Orzixo‘ja-sho‘rolarga sotilgan, yangi hukumatning sodiq askari. So‘ngida u ham xo‘jalardan bo‘lgani

uchun o‘z jo‘rasi tomonidan qamaladi. Shokir–xudbin, birovga suyanib yashashni istaydigan beburd. Lekin buni tushunmaydi, anglay olmaydi. U otasining g‘ururini, orini orzu-havasga almashmoqchi: otasining fazilatlari farzandiga o‘tmagan. Jalil ota Quyun qo‘rboshi kabi or uchun o‘lib qoladigan inson.

Adibning “O‘zbek xarakteri” hikoyasiga to‘xtaladigan bo‘lsak, hikoyada oddiy, sodda o‘zbekning ishonuvchanligi, mehnatsevarligi, odamiyligi, uning yashash sharoiti va boshqa jihatlari har bir o‘zbekka o‘z maskani hamda uyini eslatadi.

Hikoyada adib o‘zbek xalqining naqadar mehmondo‘stligini ko‘rsatib bergan. Har qanday badiiy asardan hayot hidi kelib turishi zaruratdir. U hayotga yaqin bo‘lmasa, beiz o‘tib ketaveradi. Badiiy to‘qima ham asarda o‘z o‘rnida qo‘llanilishi kerak. Bu hikoyada hayot haqiqati to‘la tajassumini topgan.

Shukur Xolmirzayev ushbu asarda sabr, hotamtoylik, lekin shu bilan birga, ba‘zan o‘zini oqlashga moyil bo‘lgan xarakter jihatlari badiiy obrazlar orqali ochib beradi. Uslubiy jihatdan bu hikoyada yumor, kinoya va samimiylik uyg‘unligiga e‘tibor berilgan. Til ohangi og‘zaki nutqqa yaqin bo‘lsa-da, chuqur falsafiy qatlamlarga ega.

Adibning “Ota yurt” hikoyasi zamonaviy o‘zbek nasrida tarix va milliy xotira motivlarining badiiy talqini sifatida e‘tiborga loyiq. Asarda ota yurtga, tuproqqa bo‘lgan muhabbat, ajdodlarga sadoqat obrazlar orqali badiiylashtiriladi. Hikoyaning uslubiy o‘ziga xosligi shundaki, u realistik tasvirni ichki monolog, ramziy obrazlar va milliy madaniyat unsurlari bilan boyitadi.

Adibni el-yurtga tanitgan, kitobxonlar va tanqidchilarni quvontirgan, taniqli adiblarning ham talabchan yuragiga “jiz” etib tekkan asari “O‘n sakkizga kirmagan

kim bor?” qissasi bo‘ldi. “O‘n sakkizga kirmagan kim bor...” qissasi “Sharq yulduzi” jurnalining 1965-yil 10-sonida chop etiladi.

Yigirma besh yoshga kirgan yozuvchi “O‘n sakkizga kirmagan kim bor?” qissasi bilan adabiy jarayondan dadil o‘z o‘rnini olishga chog‘langanini ko‘rsatdi. Qissa yoshlar, ayniqsa, talabalar ichida keng bahslarga sazovor bo‘ldi. Tanqidchilar u haqda munozara qildilar.

Shukur Xolmirzayev tasvirni juda quyuq detallashtiradi, o‘zi go‘yo aralashmaydi. Xuddi rassomdek, go‘yo so‘z bilan emas, bo‘yoqlar bilan, kichik mo‘yqalamlar bilan ish ko‘radi. Kitobxon asarni o‘qimaydi, go‘yo kartinkani tomosha qiladi. Asar juda ko‘p kartinalardan iboratdek. Har bir epizod-kartina, o‘z kompozitsiyasi, ichki syujeti bor” [3].

Ushbu asarida ham adib otasi Fayzullo Xolmirzayevni iztirob va sog‘inch bilan yodga oladi. Jamshid (Shukur) ota so‘zini kam eshitardi. Lekin bilardiki, uning otasi bo‘lgan, “fashistlar” bilan urishgani ketgan va bir kuni qaytib keladi. Jamshid otasi ketganida kichkina, beshikda bo‘lgan: “U ketayotgan kuni momosi Jamshidni ko‘tarib borgan. Otasi Jamshidni osmonga irg‘itib: “Men kelaman. Sen katta bo‘lasan”, degan. Uning sochi jingalak-jingalak ekan. Lekin Jamshidniki jingalak emas. Onasinikiga o‘xshab yumshoq, silliq” [3, 29].

“O‘n sakkizga kirmagan kim bor”dan keyin yetti yil yozmay ketganman. Dunyo adabiyotiga ro‘para bo‘ldim. Hind, fransuz, ingliz, qisman italyan adabiyotini yaxshi ko‘rdim. Eng yosh adabiyot-Amerikani yaxshi ko‘rib o‘qidim. Lotin Amerikasigacha bordim. Shularni ko‘rganimdan so‘ng qarasam... siyosiy tovlamachiliklar, millatchilik, rasizm, bosqinchiliklar, shovinizmlar o‘tar ekan, inson qolaverar ekan. Shunga shon-sharaflar bo‘lsin! O‘shanda siyosatga, siyosiy ko‘rsatmalarga xizmat qilmaslikka aqlim yetgan edi. Sening mahkumiyating, qismating-insonni aks ettirish. Odam qalbiga quloq solish kerak...” [6, 90].

Darhaqiqat, ushbu qissa o‘smirlik davridagi insonning ruhiy shakllanishini, dunyoni anglashga bo‘lgan intilishlarini aks ettiradi. Asarda bir tomondan ichki monologlar, ikkinchi tomondan realistik holatlar orqali voqelik ifodalanadi. Til ohangi lirik, badiiy detallar esa psixologik kuchga ega. Bu asarda yozuvchi uslubini bir qadam yuqoriga ko‘targanini ko‘rish mumkin — syujetdan ko‘ra obraz ichki kechinmalari diqqat markaziga chiqadi.

“So‘nggi bekat” romanida insonning hayot yo‘li, o‘zligini anglash, orzular bilan haqiqat o‘rtasidagi tafovut badiiy talqin qilinadi. Roman uslubiy jihatdan ramzlar, ichki tafakkur oqimi, turli personajlarning qarama-qarshi qarashlari orqali badiiy yuksaklikka erishgan. Yozuvchi zamon va makon tushunchalarini ham falsafiy yo‘sinda tahlil qilib, o‘quvchini hayot haqida chuqur mulohaza qilishga chorlaydi.

“So‘nggi bekat” nafaqat adib ijodida, balki nasrimizda ham tub burilish yasadi. Yozuvchi eksperiment asari bilan qotib qolgan adabiy-uslubiy qoliplarni parchaladi, milliy tafakkur rivojiga sezilarli darajada ta’sir o‘tkazdi. Kitobxonlar adabiy-badiiy didining o‘suvida asarning ahamiyati katta bo‘ldi. Roman badiiyati odam va xalq tiynatiga, ruhiyatiga yaqin bo‘lgani uchun ham qiziqish bilan o‘qildi, bahs qo‘zg‘atdi. Nafsilamrini aytganda, roman zang bosgan adabiy tafakkurni charxladi. Romanda o‘sha davr adabiyot ixlosmandlari majburan o‘rganib-ko‘nikib qolgan qolip – kolxoz faoli, kollektivlashtirish yalovbardori, cho‘lquvar sha’niga hamdu sano yo‘q. “So‘nggi bekat” dakki bo‘lib qolgan romanchilikdan yangi bir tajriba, o‘xshatish mumkin bo‘lsa, bahoriy nasim kabi bo‘ldi.

Shukur Xolmirzayev ijodida milliy tuyg‘u abadiy va azaliy mavzu bo‘lsa-da, uning asarlari markazida turadigan bosh masala hamisha ham inson hayotining sir-sinoatlari zamiriga quriladi. Jumladan, yozuvchining “Olabo‘ji” romani ham inson ruhiyatini tadqiq etishga, uning o‘ziga xos tabiatini badiiy talqin qilishga

qaratilgandir. Adabiyotshunos Q.Yoʻldoshev “Olaboʻji” romaniga munosabat bildirar ekan, “unda qarashlari, tutimlari bilan jamiyatdan, atrofdagilardan ilgarilab ketgan, maʼnaviyati yuksak, imoni butun odamga yashash nechogʻlik qiyin boʻlishi, u nafaqat begonalar, balki yaqinlari nazarida ham olaboʻji boʻlib qolishi Ultonning murakkab qismati misolida gʻoyat taʼsirchan aks ettirilgan”ligini qayd etgan [8].

Muallif romannning bunday nomlanishiga ham ramziy maʼno yuklaydi. Goʻyo asar qahramoni orqali davrga sigʻmagan, hammaning koʻziga “emas” boʻlib koʻringan, oilasidan ham, jamoasidan ham ajralib qolgan kishi fojiasini koʻz oldimizda gavdalandirmoqchi boʻladi. Bu-dastlabki taassurot, albatta. Aslida yozuvchining maqsadi millat kishisi tabiatida aks etgan ana shu “olaboʻji”lik sifatleri va uni vujudga keltirgan ijtimoiy muhitdagi maʼnaviy omillarni koʻrsatishdan iborat.

“Olaboʻji” romanida badiiy tasvir vositalari asosan, togʻlar bagʻrida oʻsib-ulgʻaygan, oʻz qismati bilan tabiat taqdirini uygʻun deb bilgan insonning jaydari va samimiy xarakterini ochishga qaratilgani bilan eʼtiborni tortadi. “Asardagi Toʻqliboy Qoʻchqorov “haqiqiy arbob”, u partiya kotibi sifatida partiya siyosatini izchillik bilan oʻtkazadi. Kotiblik burchi vazifasini qoyil ado etadi” [4].

Sh.Xolmirzayev romanda personajlarni ikki katta guruhga ajratib tasvirlaydi. Yana ham aniqrogʻi, syujet voqealari hamda asar problematikasiga yondashuv tabiiy ravishda personajlarni ikki guruhga ajratib qarashni taqozo etgan.

Birinchi guruhga shoʻro tuzumining nosogʻlom muhitida davrini surib yashab qolishga intilayotgan Toʻqliboy Qoʻchqorov, Tarakanov, Boʻtaboy Soʻpi, Odil mirshab obrazlarini kiritish mumkin. Ikkinchi guruh esa shoʻro tuzumidan u yoki bu darajada aziyat chekkan, ijtimoiy-siyosiy shart-sharoitlarni oʻzgartirishdan

manfaatdor kishilar, ya'ni Ulton, Xurram, Abduqayum, Zikriyoxon domla, Qo'rboshi bobo (O'rol bobo), Qobil farrosh, Ashim obrazlaridan iborat.

Roman personajlari tizimining ayni xususiyatiga adabiyotshunos olim Hakimjon Karimov ham e'tibor qaratadi: "Shukur Xolmirzaevning "Olabo'ji" romani ezgulik va fosiqlik dunyosining inkishofi asosiga qurilgan. Ezgulik olamini Ulton, Ashim (Qoraboy), Xurram, Tursuntosh (Tursunoy), Abduqayum, Dunyo, Qobillar tashkil qilsa, munhatlik dunyosi To'qliboy Qo'chqorov, Bahor, Bo'taboy So'piyev, Tarakanov, Mahfirat Egamqulovalar faoliyatida o'z ifodasini topadi. Roman polifoniya xususiyatiga ega. Unda totalitar jamiyat tuzumidagi barcha negativ holat va illatlar inkishof qilingan. Bu holat asarning birinchi sahifasidan boshlab to nihoyasigacha davom etadi" [2].

Shukur Xolmirzaev Ulton va Xurram orqali o'sha davrning ilg'or fikrli ziyolilari qiyofasini yaratgan. "*Milliy Ozodlik Harakati – tabiiy jarayon ekani*"ni yozuvchi aynan Ulton va Xurram obrazlari orqali ochib bergan. Milliy mustaqillik zaruratining Ulton tomonidan anglab yetilishi o'z-o'zidan sodir bo'lmaydi, albatta. Bu jarayon ijtimoiy-tarixiy shart-sharoitlar ta'sirida tadrijiy ravishda ro'y berganligini Shukur Xolmirzayev realist ijodkor sifatida asoslab bera olgan. Ultonni milliy ozodlikning zaruratini anglash bosqichigacha ko'targan ijtimoiy shart-sharoitlarning eng muhim jihati esa ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik tanazzul edi. Yozuvchi romanda ana shu ulkan tanazzulga olib kelgan ko'plab muammolarni aks ettirgan.

Umuman olganda, "Olabo'ji" Shukur Xolmirzayevning eng murakkab romanlaridan bo'lib, unda real voqelik bilan fantastik tasvirlar uyg'unlashadi. Bu asarda yozuvchi o'zbek xalqining tarixiy xotirasini badiiy ifodalash orqali inson va jamiyat, axloq va taraqqiyot, yot g'oyalarga qarshi ruhiy kurash kabi murakkab masalalarni ko'taradi. Uslubiy jihatdan bu roman modernistik elementlarga boy

bo‘lib, simvol va ramzlardan keng foydalaniladi. Yozuvchining badiiy mahorati obrazlar teranligi va til musiqasida yaqqol namoyon bo‘ladi.

Shukur Xolmirzayev o‘zbek nasrida badiiy uslubning yangi bosqichga ko‘tarilishida muhim rol o‘ynagan adiblardan biridir. Uning hikoya, qissa va romanlari inson ichki olamini teran yoritish, ruhiy kechinmalarni badiiy tahlil qilish, milliylik va xalqona ifoda vositalarini boyitish borasida o‘ziga xos maktab yaratganini ko‘rsatadi.

Yozuvchining “Tabassum”, “O‘zbek xarakteri”, “Ota yurt” kabi hikoyalarida hayotiylik, lirik-falsafiy kayfiyat va xalqona til vositalari bir butunlikda uyg‘unlashadi. “O‘n sakkizga kirmagan kim bor” qissasi va “So‘nggi bekat”, “Olabo‘ji” romanlarida esa badiiy tafakkurning chuqurligi, obrazlar ruhiy olamining teranligi va ramziy ifoda shakllarining ustalik bilan qo‘llangani ko‘zga tashlanadi.

Shukur Xolmirzayevning nasriy asarlari badiiy uslubda yangicha yondashuvlar, psixologizm, ichki monologlar va falsafiy mushohadalarning ustuvorligini ko‘rsatdi. Uning ijodi zamonaviy o‘zbek nasrining shakllanishida va taraqqiy etishida o‘ziga xos asos vazifasini o‘tay oldi hamda yosh ijodkorlar uchun boy badiiy tajriba manbai bo‘lib xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1.Doniyorova Sh. Shukur Xolmirzayev hikoyalarining badiiy-uslubiy o‘ziga xosligi.Filol.fan. nomz...diss. – Toshkent, 1999.-B. 17.

2.Karimov H. Bugungi nasrning xususiyati va tamoyillari // <http://sharqyulduzi.uz/?p=519>.

3.Muxtor A. Yuksak g‘oyaviylik va badiiy mahorat sari // O‘zbekiston madaniyati, 1965-yil 11-sentabr.

4. Normatov U. Shaxs jumbog'i // O'zbekiston adabiyoti va san'ati, 2001.-19-yanvar.

5. Normatov U. Yetuklik. - Toshkent: Adabiyot va san'at, 1982.- B. 354.

6. Toshboyev O. Abadiy zamondosh. Shukur Xolmirzayev hayoti va ijodiy faoliyatidan lavhalar.- Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2018.-B. 90.

7. Xolmirzayev Sh. Muammolarning muammosi – odam (Suhbatdosh – Shodmonbek Otaboyev) // O'zbekiston adabiyoti va san'ati, 1986-yil 26-dekabr.- № 52.

8. Yo'ldoshev Q. Ruhiyat suvratlari // O'zbekiston ovozi, 2000.-20-iyun.